

- ди в Україні : перший аналіз нормативного змісту Закону України «Про судоустрій України» / за наук. ред. А. О. Селіванова. — К. : Юрінком Інтер, 2002. — С. 190.
39. Якимчук М. К. Особливості управління кадрами органів прокуратури України : проблеми правового регулювання // Вісник Академії прокуратури України. — 2006. — № 1. — С. 9–14.
40. Якимчук М. К. Проблеми правового регулювання служби в органах прокуратури України // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. — О., 2003. — Вип. 19. — С. 47–51.

Анотація

Стець О. М. Цілі, завдання і функції управління державною службою в Україні. — Стаття.

Стаття присвячена розгляду питань щодо визначення змісту цілей, завдань і функцій управління державною службою в Україні. Особлива увага акцентується на класифікації функцій управління державною службою, співвідношенню понять «управління державною службою» і «управління персоналом державною служби».

Ключові слова: управління, цілі управління, завдання управління, функції управління, управління персоналом.

Аннотация

Стець О. М. Цели, задачи и функции управления государственной службой в Украине. — Статья.

Статья посвящена рассмотрению вопросов определения содержания целей, задач и функций управления государственной службой. Особое внимание акцентировано на классификации функций управления государственной службой, соотношению понятий «управление государственной службой» и «управление персоналом государственной службы».

Ключевые слова: управление, цели управления, задачи управления, функции управления, управление персоналом.

Summary

Stets O. M. Aims, Tasks and Functions of the State Service Governance in Ukraine. — Article.

The article is devoted to the questions of definition of the essence of aims, tasks and functions of the state service governance in Ukraine. Special attention is devoted to the classification of functions of the state service governance, and correlation of terms «the state service governance» and «the state service staff governance».

Keywords: governance, aims of governance, tasks of governance, functions of governance, staff governance.

УДК 347.454

С. В. Білуга

ПОНЯТТЯ І ЗНАЧЕННЯ ІНСТИТУТУ ПІДСУДНОСТІ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Конституція України 1996 р. встановила головним обов'язком держави утвердження та забезпечення прав і свобод людини. Важливу роль у реалізації даного положення відведено адміністративним судам, поява та становлення яких стала важливим чинником розбудови правової, соціальної держави в Україні та наближення національного правосуддя, а також системи судів в Україні до загальноєвропейських та світових стандартів судової системи та здійснення ними правосуддя.

Суттєвим чинником відправлення правосуддя є чітке дотримання правил підсудності спорів. Інститут підсудності не втрачає своєї актуальності для наукових досліджень та правничих дискусій, про що свідчать дослідження науковців та юристів-практиків, таких як Р. Куйбіда, Д. Луспенник, В. Миринченко, В. Шишкін, Р. Ханова, А. Осадчий, В. Бутенко, О. Ференц, В. Демченко, О. Панченко, та інших дослідників, в працях розглядаються і вирішуються проблеми не лише підсудності в адміністративному судочинстві, а й взагалі — категорії «підсудність».

Метою написання цієї статті є аналіз змісту категорії «підсудність», розмежування його з іншими подібними правовими категоріями, зокрема «юрисдикція», а також з'ясування значення даної категорії в адміністративному судочинстві для реалізації захисту та охорони прав, свобод та інтересів людини та громадянина.

Статтями 124 і 125 Конституції України застосовується термін «юрисдикція», зокрема, в ч. 2 ст. 124 Конституції України визначається, що юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі, а ч. 3 цієї статті визначає, що судочинство здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції. Безспірним конституційним положенням є побудова системи судів загальної юрисдикції в Україні на принципах територіальності і спеціалізації [1]. У Кодексі адміністративного судочинства України застосовуються терміни «юрисдикція» та «підсудність» та визначається коло спорів, які уповноважені розглядати адміністративні суди [2], однак чіткої диференціації понять законодавцем не надано, а відтак, для чіткого розуміння різниці між даними правовими категоріями слід здійснити їх аналіз, дослідивши питання співвідношення цих понять.

Отже, підсудність в адміністративному судочинстві визначається як розмежування компетенції між окремими ланками системи адміністративних судів і між адміністративними судами однієї ланки щодо розгляду справ адміністративної юрисдикції. КАС України визначає предметну, територіальну та інстанційну підсудність адміністративних справ [5, 39].

У літературі наводяться різні визначення понять видів підсудності. Кожен дослідник при формулюванні поняття підсудності адміністративних справ виходить із критеріїв, які визначають компетенцію кожної ланки системи адміністративних судів. Такими критеріями є предмет публічно-правового спору; суб'єктний склад публічно-правового спору, територіальні межі юрисдикції суду, функції суду, які він виконує при розгляді справи. У зв'язку з цим, виділяються такі різновиди підсудності адміністративних справ, як предметна, територіальна та інстанційна.

Питання визначення підсудності розглядаються багатьма дослідниками. Найбільш повно значення кожного виду підсудності адміністративних справ наводить О. Панченко. Зокрема, ним запропоновано предметну підсудність розглядати як сукупність правил, що визначають розмежування компетенції судів певних ланок щодо розгляду адміністративних справ по першій інстанції залежно від предмета публічно-правового спору або його суб'єктного складу.

Правила предметної підсудності визначені ст. ст. 18, 172, 173, 174 Кодексу адміністративного судочинства України. Предметна підсудність передбачає собою право суду певної інстанції [7, 10].

Під територіальною підсудністю розуміється сукупність правил, що визначають розмежування компетенції адміністративних судів одного рівня в залежності від місця розгляду адміністративних справ по першій інстанції [7, 13]. Відповідно до ст. 19 Кодексу адміністративного судочинства України справи вирішуються за місцезнаходженням відповідача [2]. Територіальну підсудність поділяють на види: загальну, альтернативну, договірну, виключну, за зв'язком справ [7, 14]. Інстанційну підсудність визначено як сукупність правил, що визначають розмежування компетенції адміністративних судів при розгляді адміністративних справ по першій, апеляційній та касаційній інстанціях (ст. 20 Кодексу адміністративного судочинства України) [7, 16].

Досить цікавим є підхід до розуміння значення підсудності М. Боровським, який, досліджуючи проблеми судочинства, й зокрема, підсудності, зробив узагальнюючий висновок про те, що визначена законодавством підсудність є ні чим іншим, як проявом рівності всіх перед законом і судом, вона набуває рис суб'єктивного права людини на законного, «свого» суддю [6, 73]. Таким чином робиться акцент на тому, що кожна особа вправі заздалегідь знати, який саме суд і в якому складі у відповідності з законом розглядатиме його справу, якщо така виникне [6, 73].

Відмінності підсудності в адміністративному судочинстві з підсудністю в інших видах судочинства (цивільному та кримінальному) змістовно визначаються категоріями справ, про що можна зробити висновок, дослідивши та порівнявши визначення понять «підсудність у кримінальному судочинстві» та «підсудність у цивільному судочинстві» наведені в енциклопедичній літературі. Зокрема, у Великому енциклопедичному юридичному словнику під редакцією Ю. Шемшученка «підсудність у кримінальному судочинстві» визначається як розмежування компетенції між окремими ланками судової системи і між судами однієї ланки щодо розгляду і вирішення підвідомчих їм кримінальних справ [4]. Аналогічне визначення застосовується щодо визначення поняття «підсудність у цивільному судочинстві» за виключенням кола справ.

Отже, проаналізувавши найбільш поширені визначення цих понять, можна зробити висновок про їх здебільшого схожу змістовну конструкцію, а також класифікувати підсудність, окрім визначеної Кодексом адміністративного судочинства України, на «внутрішню» та «зовнішню» за способом розмежування компетенції серед ланок судової системи. Слід також визначити роль підсудності у судовому процесі, яка проявляється у сприянні досягненню завдань судочинства, оскільки передбачає такий розподіл справ між судами та розгляд їх таким складом суду, які створюють найбільш сприятливі умови для всебічного, повного та об'єктивного дослідження обставин справи, забезпечують максимальне фахове вирішення спорів та усувають тяганину в судовій діяльності [6, ст. 73].

Термін «юрисдикція» визначається як встановлена нормами права сукупність повноважень органів державної влади, місцевого самоврядування, інших суб'єктів права розглядати та вирішувати правові спори, справи про правопорушення, встановлювати факти, надавати правові оцінки, застосовувати санкції [4]. В теорії та практиці адміністративного процесу до адміністративної юрисдикції відносять «діяльність, у процесі якої вирішується юридична справа, здійснюється правовий захист порушених або оспорюваних інтересів, виносяться юридично-владне рішення щодо застосування відповідної правової санкції, відновлення порушеного права» [3, 89]. Отже, в адміністративній науці застосовується широке розуміння «юрисдикції», хоча етимологічно воно має досить вузький зміст — судочинство [5, 37]. Як справедливо резюмує В. Бутенко: юрисдикція адміністративного суду визначається як діяльність суду з відправлення правосуддя у адміністративних справах [5, 37].

Таким чином, підсудність сприймається як один із засобів упорядкування діяльності суду з відправлення правосуддя, а також способів реалізації права особи на розгляд її справи належним, компетентним судом або суддею. В той же час, слід підкреслити, що базовою спільною основою вищезазначених категорій є «процесуальні повноваження адміністративного суду, що являють собою адміністративні процесуальні права та обов'язки» [5, 39].

Значення поглибленого дослідження та порівняння вище зазначених правових категорій є не випадковим, оскільки терміни «підсудність» та «юрисдикція» не тільки вживаються у процесуальних нормативних актах, але й практично використовуються у правозастосовній діяльності.

Із самого початку запровадження Кодексу адміністративного судочинства України триває тенденція відстоювання ситуативних змін щодо необхідності законодавчого врегулювання проблеми розмежування компетенції судів загальної, господарської і адміністративної юрисдикції [8, 54], поштовхом до чого стало неоднакове та помилкове застосування законодавства суддями; відсутності обґрунтованої та узгодженої позиції, хоча б визначеної в офіційних листах вищих спеціалізованих судів або Верховного Суду України, незважаючи на те, що їх зміст не має нормативного характеру.

Прикладом запровадження різної судової практики, як зазначає Р. Ханова, стали спори з надання земельних ділянок в оренду, які, на думку суддів, недоцільно було розглядати за правилами Кодексу адміністративного судочинства України з мотивів наявності спору про право [8, 53]. Однак специфікою даної категорії справ стала наявність суб'єкта владних повноважень як однієї зі сторін спору, який реалізовує власні владно-розпорядчі повноваження, таким чином відносини набувають характеру публічності, сторони за своїм статусом та можливостями різняться, фізичні особи мають обмежений доступ до документів чи інших фактичних даних, які є у розпорядженні суб'єкта владних повноважень і які теоретично можуть бути засобом доказування. В той час як, аналізуючи зміст Господарського процесуального кодексу України, утверджується думка про неможливість розгляду вказаної вище категорії спорів за правилами Господарського процесуального кодексу України.

Саме такі випадки неоднакового, а відтак не завжди правильного застосування законодавства стали однією з передумов створення системи адміністративних судів, наділених компетенцією розглядати спори, в яких однією зі сторін є суб'єкт владних повноважень.

Значення підсудності полягає у визначенні та розмежуванні повноважень судів різних ланок судової системи, а також однойменних судів однієї ланки. Тим самим забезпечується оптимальне функціонування всієї судової системи, створюються умови для здійснення покладених на неї завдань [6, 72]. Важливість підсудності в судочинстві підкреслюється нормативним закріпленням, зокрема ч. 1 ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські й політичні права 1966 р., якою чітко передбачається право кожного при розгляді будь-якого кримінального обвинувачення, що пред'являється йому, або при з'ясуванні його прав та обов'язків у будь-якому цивільному процесі на справедливий і публічний розгляд справи компетентним, незалежним і неупередженим судом, який створено на підставі закону.

Підсумовуючи викладене, можна дійти висновку, що в адміністративному судочинстві підсудність:

по-перше, створює умови для розгляду справи найбільш компетентним судом;

по-друге, сприяє найбільш ефективному, швидкому і об'єктивному вирішенню публічно-правового спору, враховуючи специфіку окремих видів справ;

по-третє, забезпечує реалізацію права особи на справедливий і доступний суд.

Враховуючи роль і значення правил підсудності в адміністративному судочинстві, сукупність правових норм, якими визначаються загальні засади визначення підсудності адміністративних справ, може бути сформована в правовий інститут адміністративного процесуального права.

Література

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 35–36. — Ст. 446.
3. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник. У 2 т. Т. 1. Загальна частина / редкол.: В. Б. Авер'янов [та ін.]. — К. : Юрид. думка, 2004. — 584 с.
4. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю. С. Шемшученка. — К. : Юрид. думка, 2007. — 992 с.
5. Бутенко В. І. Про співвідношення понять «юрисдикція», «компетенція», «повноваження», «підсудність», «підвідомчість» у адміністративному процесі // Наше право. — 2009. — № 1. — С. 36–40.
6. Оверчук С. В. Значення інституту підсудності в кримінальному судочинстві // Часопис Київського університету права. — 2002. — № 1. — С. 72–75.
7. Панченко О. Проблемні питання підсудності адміністративних справ // Вісник Вищого адміністративного суду України. — 2008. — № 4. — С. 9–21.
8. Ханова Р. Розмежування адміністративної юрисдикції з іншими видами судочинства // Вісник Вищого адміністративного суду України. — 2008. — № 2. — С. 51–57.

Анотація

Білуга С. В. Поняття і значення інституту підсудності в адміністративному судочинстві. — Стаття

Нормативне регулювання правил підсудності в адміністративному судочинстві спрямоване на розмежування компетенції щодо розгляду і вирішення адміністративних справ між окремими ланками судової системи і між адміністративними судами однієї ланки. Стаття присвячена аналізу категорії «підсудність», його порівнянню із категорією «юрисдикція» та значенню категорії «підсудність» в адміністративному судочинстві.

Ключові слова: адміністративне судочинство, компетенція адміністративних судів, підсудність, юрисдикція, види підсудності адміністративних справ.

Аннотация

Билуга С. В. Понятие и значение института подсудности в административном судопроизводстве. — Статья.

Нормативное регулирование правил подсудности в административном судопроизводстве направлено на разграничение компетенции рассмотрения и разрешения административных дел между отдельными звеньями судебной системы и между административными судами одного уровня. Статья посвящена анализу категории «подсудность», его сравнению с категорией «юрисдикция» и определению значения категории «подсудность» в административном судопроизводстве.

Ключевые слова: административное судопроизводство, компетенция административных судов, подсудность, юрисдикция, виды подсудности административных дел.

Summary

Bilyga S. V. Concept and Role of «Suability» Institute in the Administrative Trial. — Article.

Normative regulation of the suability's rules in the administrative trial is determined on the differentiation of the competence of considering and resolving of administrative cases between different levels of the courts' system and between administrative courts of one level. The article is devoted to the analysis of the category «suability», its comparison with the category «jurisdiction» and definition of the category's «suability» role in the administrative trial.

Keywords: administrative trial, administrative courts' competence, suability, jurisdiction, types of suability of administrative cases.

УДК 347.454

М. М. Аракелян

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОБЧИСЛЕННЯ СТРОКУ ЗВЕРНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ

Строки для процесуальних галузей права є однією з основоположних правових категорій, оскільки існування і розвиток процесуальних прав та обов'язків нерозривно пов'язані із плином часу, є однією з істотних характеристик виникнення, зміни та припинення відносин. Наявність визначеного строку є неодмінною умовою для належної реалізації прав, виконання зобов'язань, а також захисту прав та інтересів осіб. Для адміністративного процесу питання визначеності строків має особливе значення, оскільки судова форма захисту особи в публічно-владних відносинах є для України відносно новим явищем.

Питання визначення та обчислення строку звернення до адміністративного